

Planta in vivo, in vitro et in silico

Streszczenia referatów i plakatów

SUPPLEMENT

Referaty plenarne

ZJAWISKO ENDEMIZMU WE FLORZE POLSKI

Mirek Zbigniew¹, Piękoś-Mirkowa Halina². ¹Instytut Botaniki im. Władysława Szafera PAN, ul. Lubicz 46, 31-512 Kraków, z.mirek@botany.pl; ²Instytut Ochrony Przyrody PAN, al. A. Mickiewicza 33, 31-120 Kraków

Endemizm jest jednym z kluczowych problemów fitogeografii. W odniesieniu do flory roślin naczyniowych Polski był przedmiotem zainteresowań głównie ośrodka krakowskiego (syntetyczne opracowania S. Pawłowskiej z lat 1953, 1960 i 1972) oraz B. Pawłowskiego z 1972 roku, który analizował endemizm flory Karpat w odniesieniu do endemizmu flory Alp. Po dłuższej przerwie czasowej zjawisko endemizmu poddano powtórnej analizie, zarówno w odniesieniu do Karpat, jak i całego kraju (Piękoś-Mirkowa i Mirek 2003, 2009; Mirek i Piękoś-Mirkowa 2009). Od czasu pierwszych opracowań Pawłowskiej (l.c.) bardzo znacząco wzrosła liczba gatunków i podgatunków endemicznych; także wiele taksonów zmieniło swój dotychczasowy status w tym względzie. Zmiany te są przede wszystkim wynikiem postępu w badaniach taksonomiczno-fitogeograficznych.

Najnowsze studia pozwoliły stwierdzić występowanie w Polsce aż 170 taksonów endemicznych – 130 w randze gatunku i 40 w randze podgatunku. Do grupy tej zaliczono nie tylko taksony ograniczone w swym występowaniu do obszaru Polski (takie jak *Cochlearia polonica*), ale także te, które są endemiczne dla względnie niewielkich, niemniej przekraczających granice Polski obszarów, takich jak całe Karpaty (np. endemity ogólnokarpackie występujące w Polsce). Do grupy szeroko rozumianych endemitów włączono także stosunkowo nieliczne taksony subendemiczne.

Zaproponowano zmodyfikowaną klasyfikację endemitów i subendemitów, wyróżniając w ich obrębie dwa podelementy (wszystkie polskie endemity należą do elementu środkowoeuropejskiego) z dalszym ich podziałem:

A. Podelement środkowoeuropejski – górski

- a) endemity i subendemity karpackie – 109 gatunków i podgatunków,
- b) endemity i subendemity sudeckie – 33 gatunki i podgatunki.

B. Podelement środkowoeuropejski – niżowo-wyżynny

- a) endemity i subendemity niżu środkowopolskiego – 18 gatunków i podgatunków,
- b) endemity i subendemity pobrzeża Bałtyku – 7 gatunków i podgatunków,
- c) endemity i subendemity wyżyn – 3 gatunki.

W obrębie endemitów karpackich przeprowadzono dalszy podział na endemity i subendemity: ogólnokarpackie, zachodniokarpackie i wschodniokarpackie, tatrzańskie, pienińskie, babiogórskie, oraz endemity wschodnich i zachodnich Karpat, a także wschodnich i południowych Karpat. Podobnie postąpiono w przypadku endemitów i subendemitów sudeckich, dzieląc je na: ogólnosudeckie, zachodniosudeckie, wschodniosudeckie, oraz endemity Sudetów środkowych, Karkonoszy, Śnieżnika i Gór Izerskich. Dla wszystkich 170 taksonów podano charakterystyki zasięgów wysokościowych, charakterystyki środowiskowe i fitocenotyczne oraz ogólne mapy rozmieszczenia. Te ostatnie przeanalizowano pod kątem wzorców rozmieszczenia, które stały się następnie podstawą zaprezentowanej wyżej klasyfikacji. Przedstawiono także syntetyczną mapę bogactwa endemitów na obszarze Polski. Wynika z niej jasno, że najbogatsze w endemity i subendemity są Karpaty, a wśród nich Tatry, gdzie ogólna liczba wszystkich endemitów i subendemitów sięga 90 gatunków i podgatunków.

V Sekcja Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej

GATUNKI SEKCJI *ELATINELLA* SEUB. (*ELATINE* L., *ELATINACEAE*) W EUROPIE

Popiela Agnieszka¹, Łysko Andrzej². ¹Uniwersytet Szczeciński, Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody, ul. Z. Felczaka 3c, 71-412 Szczecin, popiela@univ.szczecin.pl; ²Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska, ul. Słowackiego 17, 71-434 Szczecin

Kosmopolityczna rodzina *Elatinaceae* obejmuje zaledwie dwa gatunki, tj. *Elatine* L. (15–25 gatunków) i *Bergia* L. (około 25 gatunków). Sekcję *Elatinella* Seub. (podrodzaj *Elatine* (*Hydropiper* Moesz.) Seub.) charakteryzuje podwójna liczba pręcików w stosunku do płatków. Obejmuje ona osiem gatunków, z których jeden występuje w Eurazji, sześć w Europie (trzy z nich również w Afryce Północnej) i jeden w Ameryce Północnej (Kalifornia). Celem prezentowanej pracy jest przedstawienie rozmieszczenia w Europie siedmiu taksonów sekcji *Elatinella*, występujących na tym kontynencie. Mapy zostały wykonane metodą punktowo-liniową na bazie literatury florystycznej i fytosocjologicznej, kwerendy w Kew Herbarium, jak również źródeł sieciowych. Pod względem zasięgu geograficznego *Elatine macropoda* Guss., gatunek zachodnio-środkowomorski, sąsiaduje z *E. gussonei* Guss. (wyspy Malta i Lampedusa), *E. bronchonii* Clavaud (południowo-zachodnia Francja, Półwysep Pirenejski, północno-zachodnia Afryka), *E. hexandra* (Lapierre) DC (Nizina Środkowoeuropejska, południowa część Półwyspu Skandynawskiego, Wyspy Brytyjskie, środkowa Francja), *E. hydropiper* L. (środkowa, wschodnia i północna Europa oraz pojedyncze stanowiska na Syberii), *E. orthosperma* L. (podobny wzór rozmieszczenia do *E. hydropiper*, lecz znacznie rzadziej), *E. hungarica* Moesz. (rozproszone stanowiska we wschodniej Europie).